

J. Bb.

"Na podbój Arktyki", Alina Centkiewiczowa, Czesław Centkiewicz, Warszawa 1959; "Zdobywcy Białego Lądu", Jacek Machowski, Warszawa 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 5/3-4, 497-498

1960

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

myślowego uczonych wyłącznie jednego uniwersytetu i to w krótkim okresie czasu, nie pozwalało na wydobycie rozleglejszych wniosków. Praca ta może jednak stanowić punkt wyjścia do szerszych studiów myśli ewolucyjnej okresu przeddarwinowskiego, tym bardziej, że zamieszczone w niej zakończenie i bibliografia dają ku temu bliższe wskazówki.

J. Bb.

Stefan Weinfeld, *Kartki z historii telekomunikacji*. Wydawnictwa Komunikacyjne, Warszawa 1960, s. 167.

Jest to właściwie zbiór opowiadań przeznaczonych dla szerokiego kręgu czytelników, w których autor w sposób bardzo przystępny przedstawia rozwój telekomunikacji od jej początków aż do chwili obecnej. Materiał, zawarty w książce, podzielony został na cztery części opisujące najważniejsze działy techniki łączności: telegrafię, telefonię, radio i telewizję. Części te składają się z opowiadań zaopatrzonych często w bardzo frapujące tytuły, jak np. *O pewnym przedsiębiorcy pogrzebowym, o tym, do czego doprowadzają dziwne zbiegi okoliczności i o jeszcze kilku sprawach; Jak Aleksander Bell postanowił grać telegraficznie na fortepianie i co z tego wynikło?; Telefoniczny groch z kapustą, czyli o wszystkim po trochu, Kariera zaczarowanej skrzynki* itp. Autor, usiłując zachować pewną kolejność historyczną, stara się podać w sposób zbeletryzowany historię powstania niektórych wynalazków z dziedziny telekomunikacji, podbudowując omawiane rozwiązania techniczne opisaniami związanych z nimi zjawisk fizycznych i materiałem anegdotycznym z życia wynalazców. Charakter narracji nie zawsze utrzymany jest w jednokowym stylu i na jednym poziomie. Lekka, gawędziarska forma przechodzi czasami w styl zbyt suchy i rzeczowy. Uzupełniające treść ilustracje posiadają ten sam charakter: obok fotografii nowoczesnych urządzeń i aparatów umieszczone są rysunki, mające wyjaśnić w sposób bardzo uproszczony pewne zjawiska fizyczne czy metody techniczne, na których opiera się telekomunikacja.

Zdając sobie jednak sprawę z tego, że podanie w sposób popularny dość skomplikowanych zagadnień technicznych z dziedziny łączności jest rzeczą nie łatwą, stwierdzić należy, że książka spełnia swoje zadanie. Niewątpliwie zaciekawi ona zwłaszcza młodszych czytelników, którzy mając minimalne wiadomości z tej dziedziny techniki, chcieliby dowiedzieć się trochę o jej historii, rozwoju i perspektywach na przyszłość.

R.W.

Alina i Czesław Centkiewiczowie, *Na podbój Arktyki*, wydanie IV uzupełnione, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1959, s. 589.

Jacek Machowski, *Zdobywcy Białego Łądu. Historia wypraw i odkryć antarktycznych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1959, s. 495.

Dwie pozycje wydawnicze o charakterze popularnym obejmują dzieje zarówno zdobycia i poznania obszarów polarnych Północy i Południa, jak też

i kształtowanie się wiedzy o nich. Stąd obejmują one okres od wyobrażeń greckich i rzymskich o tych terenach, aż do współczesnych badań¹.

Obie książki obliczone są na szeroki krąg czytelników, stąd rozległy materiał naukowy z historii, geografii, geologii, biologii, geofizyki, klimatologii został podany w formie beletrystycznej. Są one zaopatrzone w liczne ilustracje, mapki, spis literatury i wykazy najważniejszych wydarzeń w dziejach obu obszarów polarnych.

Książka Centkiewiczów zawiera ponadto objaśnienia i indeks nazwisk, Machowskiego zaś — chronologiczny wykaz penetracji w głąb kontynentu Antarktydy oraz wykaz stacji antarktycznych działających w ramach Międzynarodowego Roku Geofizycznego 1957—1958. Zaslugą tego autora jest również to, że dzieje badań Białego Łądu i wiedzy o nim zawarł w niewielu, bo siedmiu rozdziałach, charakteryzujących poszczególne, różniące się wzajemnie etapy jego poznania. Potrafił on również wskazać siły napędowe wypraw i ich warunki techniczne i naukowe. Stąd książka jego jest czymś więcej niż opisem wyczynów pojedynczych śmiałków lub nawet całych wypraw.

J.Bb.

Wincenty Pol, *Pamiętniki*. Opracował Karol Lewicki. Wydawnictwo Literackie, Kraków 1960, s. 452.

Pomimo, że Pol pisał *Dzienniczki* i *Wspomnienia*, które często ukazywały się drukiem z podtytułem „fragmentów“ — sugerując, iż pochodzą z zamierzonej, a być może istniejącej, choć bliżej nie znanej całości — nie doprowadził on do ukończenia i opublikowania swych pamiętników. Nie doszło też do publikacji będącego w posiadaniu córki poety Zofii Podoskiej quasi-pamiętnika, który powstał z zebranych przez nią, a drukowanych niedgdyś fragmentów pamiętnikarskich ojca. Wydane przez K. Lewickiego *Pamiętniki* Pola są właśnie tego typu montażem wypowiedzi autobiograficznych i pokrywają się w wielu przypadkach z wcześniejszą, lecz nie zrealizowaną koncepcją Podoskiej, podjętą z okazji setnej rocznicy poety w 1907 r. Zawierają one jednak oprócz obfitego materiału drukowanego w zapomnianych już czasopismach (ujętego w ramy chronologiczne lat 1827—1871) również niepublikowane materiały odnoszące się do życia poety i geografa.

Do ważniejszych materiałów autobiograficznych Pola zawartych w czterech nierównych objętościowo częściach należą: w części I — autobiografie poety, wspomnienia z lat szkolnych i młodzieńczych oraz stylizowany dzienniczek; w części II — wspomnienia z Wilna i kampanii litewskiej w 1831 r., a następnie z Niemiec (Saksonii, Lipska, Drezna) w tym szczególnie interesujące o Mickiewiczu i Klaudynie Potockiej; w części III — wspomnienia z okresu pobytu w Galicji po powrocie do kraju w 1832 r., listy pisane do

¹ Jednocześnie z tymi pracami ukazały się dwie dalsze publikacje z zakresu wypraw polarnych: Vivian Fuchs, i Edmund Hillary, *Na przelaj przez Antarktydę*, Książka i Wiedza, Warszawa 1959, s. 448; Salomon August Andree, *Tragedia wśród lodów*, Książka i Wiedza, Warszawa 1959, s. 370.